

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

แนวทางบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

Approaches to Managing the student support system of Taweethapisek School

Under the Office of the Secondary Educational Service Area 1

นางสาวนันทินา นินนาทนนท์ *

Nantinath Ninnathnont *

ผศ.ดร. นันทรัตน์ เจริญกุล **

Assistant Professor Dr. Nantarat Charoenkul **

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยใช้วิธีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ 2547 เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนทวีธาภิเศก ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวน 480 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครู จำนวน 115 คนและนักเรียน จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศกมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านการส่งเสริมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การคัดกรองนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียน พบว่า ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนและด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับระดับความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน พบว่า ในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเรียนและในด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

* นิสิตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: nant.nint@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

E-mail Address: nuntarat@gmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

This study was descriptive Research. The objectives of this research were to study the student support system of Taweethapisek School under the Office of the Secondary Educational Service Area 1. The research framework was based on the student support system of the Office of the Basic Education of Ministry of Education (BE 2547). The population was Taweethapisek school and the key informants comprised 480 persons consisting of 5 administrators, 115 teachers and 360 students. The questionnaire was designed using the rating scale. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that, overall, the student support system in Taweethapisek School was at the high level. The promotion of student development was practised at the high level, followed by the classification and screening of students and the student transfer. When considering each aspect, it was found that the desirable characteristics were at the high level, followed by education and the violence behavior of high school students. Furthermore, the results found that students were satisfied with the student support system. The desirable characteristics were at the high level, followed by education and the violence behavior of high School students.

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน/ แนวทางบริหาร/ ทวีธาภิเศก

KEYWORDS: THE STUDENT SUPPORT SYSTEM/ APPROACHES TO MANAGING/ Taweethapisek

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 ซึ่งกำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมไทยในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมาตรา 22 แนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นครูต้องส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาการตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและมาตรา 23(5) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งหนึ่งในนั้นที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) กำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ โดยกำหนดเป้าหมายว่าผู้เรียนในสถานศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 จะต้องมีความรู้

จริยธรรมและมีความเป็นพลเมือง จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนลดลงร้อยละ 10 ต่อปี ดังนั้นในการนโยบายจากส่วนกลางลงไปสู่การวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมาย หน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดกลยุทธ์ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียนด้วยการปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลักของไทย 12 ประการและสร้างแนวร่วมการกำกับดูแลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการสร้างความเข้าใจและความตระหนักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากการวางรากฐานการเรียนรู้คู่คุณธรรมเกิดขึ้นในช่วงวัยเด็กจนถึงอายุ 25 ปี หากเด็กและเยาวชนขาดการปลูกฝังคุณธรรมและไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมในช่วงต้นของชีวิตจะทำให้เป็นผู้ใหญ่และครอบครัวที่ด้อยคุณธรรมในอนาคต จึงเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางดูแลช่วยเหลือตั้งแต่บัดนี้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นปัญหาที่สาหัสเกินแก้ไขในอนาคต (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2556)

โรงเรียนทวีธาภิเศก เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ประเภtenักเรียนชาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 (ม.1-ม.6) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลับประสบปัญหาเนื่องจากยังพบว่า มีข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง นักเรียนมีปัญหาและนักเรียนออกกลางคัน นอกจากนี้การปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเน้นเรื่องการทำเอกสารหลักฐานมากกว่าการลงมือปฏิบัติ ทั้ง ๆ ที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการช่วยเหลือและดำเนินการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง จึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งเชื่อมโยงทุกระดับกับงานที่สัมพันธ์กันเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นพื้นฐานสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนวและผู้ปกครอง ในการสร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและระบบคุ้มครองนักเรียน รวมทั้งเชื่อมโยงทุกระดับกับงานที่สัมพันธ์กันเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร

การศึกษาวิจัยเชิงบรรยายครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลจากโรงเรียนทวีธาภิเศก ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กระทรวงศึกษาธิการ เป็น

โรงเรียนชายล้วน มีห้องเรียนจำนวน 62 ห้อง ครูจำนวน 115 คนและนักเรียนจำนวน 2,632 คน (แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนทวีธาภิเศก, 2559)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวทางบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

2.1 กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 17) ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนที่สำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อนักเรียน

2.2 จุดมุ่งหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน
3. การแก้ปัญหการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

วิธีการดำเนินวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

- 1.1 ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 5 คน ครูจำนวน 115 คน และนักเรียนจำนวน 2,632 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับแนวทางบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา
- 2) ครู จำนวน 115 คน
- 3) นักเรียน จำนวน 360 คน จากประชากร 2,632 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามระดับชั้นปีการศึกษา ได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละระดับชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างระดับชั้นละ 60 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ชุด ได้แก่

2.1 แบบสอบถาม เรื่อง การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

2.2 แบบสอบถาม เรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่อง สภาพการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 65 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 98 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 66.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 42 และมีประสบการณ์ในตำแหน่ง ไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนอายุระหว่าง 16-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 70.7 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 35.5 ในสายศิลป์-ภาษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 3.01 – 3.50 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา คิดเป็นร้อยละ 66.6

2. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทิวธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทิวธาภิเศก พบว่า ในภาพรวม เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรวมทั้ง 5 ด้านของกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ 1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การส่งเสริมนักเรียน 4. การป้องกันและแก้ปัญหา 5. การส่งต่อ พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.87$) รองลงมา คือ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 3.83$) และด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.40$)

เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียน พบว่า ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.77$) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.70$) และด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.69$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประชุมผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนด้านการเรียนของนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.28$) ส่วนในด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้แบบประเมินเพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและมีความต้องการพิเศษมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.27$)

2.2 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมอื่น ๆ เป็นประจำมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.23$) ส่วนในด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมไปยังบุคคลภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.23$)

2.3 ด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัว ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.98$) ส่วนในด้านการป้องกันและแก้ปัญหามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมในห้องเรียนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.36$)

2.4 ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.00$) ส่วนในด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุขในการส่งต่อนักเรียนแก่ผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.51$)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงสุด ($\bar{x} = 3.37$) รองลงมา คือ ด้านการเรียน คิดเป็น ($\bar{x} = 3.31$) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุดในด้านการแก้ปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน ($\bar{x} = 3.23$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 ด้านการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการได้รับคำแนะนำ ปรีกษาและช่วยเหลือด้านการเรียนจากครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชาหรือครูแนะแนวมากที่สุด ($\bar{x} = 3.64$) รองลงมา คือ นักเรียนได้รับการแนะแนวด้านการศึกษาต่อจากครูที่ปรึกษา ($\bar{x} = 3.63$) และมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านการเยี่ยมบ้านจากครูที่ปรึกษาทุกภาคเรียน ($\bar{x} = 2.78$)

3.2 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนส่วนใหญ่มีค่าความพึงพอใจในด้านกิจกรรมโฮมรูมของครูที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำ ปรีกษาและช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.49$) และมีระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุดในด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมไปยังบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกโรงเรียน เช่น สถานีนอนามัย โรงพยาบาล สถาบันจิตเวช สถานีตำรวจ เป็นต้น ($\bar{x} = 3.20$)

3.3 ด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนสูงสุด ($\bar{x} = 3.33$) รองลงมา คือ นักเรียนสามารถปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากครูในโรงเรียนหากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เช่น การทะเลาะวิวาท เป็นต้น ($\bar{x} = 3.32$) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านการได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียนจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ สถานีบำบัดผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น ($\bar{x} = 3.12$)

อภิปรายผล

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวีธาภิเศกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมนักเรียนมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการช่วยเหลือด้านการเรียน การให้คำแนะนำในการศึกษาต่อของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญในการเลือกสายการเรียนตามความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งในข้อย่อยพบว่า การจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนด้านการเรียนของนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับชมเชย พงษ์เจริญ (2542, หน้า 83 -84 อ้างถึงใน จิรนนท์ อังกาสิ, 2551) ได้เสนอแนะแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนไว้ว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามี

ส่วนร่วมในกิจกรรมของทางโรงเรียนให้มากขึ้น โดยการประชุมสัมมนาหรือจัดงานชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวของโรงเรียนเพื่อสร้างความร่วมมือที่ดีต่อกัน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในด้านในด้านต่าง ๆ ที่ต้องเข้ารับการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ทำให้กลุ่มเด็กประเภทนี้ไม่ได้รับการช่วยเหลือให้พัฒนาตามศักยภาพที่มี เกิดปัญหาการรังแกกัน นักเรียนแสดงพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียนนำไปสู่ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนต้องเลิกเรียนกลางคัน เพราะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกฤตยา บุญวิไล (2555) พบว่า การส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงว่า ข้อมูลของนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ถือเป็นความลับเฉพาะบุคคล รับทราบเฉพาะผู้เกี่ยวข้องหรือครูที่ปรึกษาสามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้เป็นอย่างดี จึงทำให้การส่งต่อนักเรียนน้อย ดังนั้นผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้และทักษะแก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งทางโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1, 2552)

เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียน พบว่า ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนมีส่วนร่วม กล่าวแสดงออกอย่างเต็มที่ตามความสามารถของตน เช่น กิจกรรมดนตรีไทย-สากล กิจกรรมการแสดงโขน กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลและฮอกกี ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ได้รับรางวัลจากการร่วมแข่งขันกิจกรรมดังกล่าวและนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การฝึกซ้อม การมีน้ำใจนักกีฬานอกเหนือจากผลงานด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ที่กำหนดกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ โดยกำหนดเป้าหมายว่าผู้เรียนในสถานศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 จะต้องมีความรู้ จริยธรรมและมีความเป็นพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2556) กล่าวว่า การวางรากฐานการเรียนรู้คุณธรรมเกิดขึ้นในช่วงวัยเด็กจนถึงอายุ 25 ปี หากเด็กและเยาวชนขาดการปลูกฝังคุณธรรมและไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมในช่วงต้นของชีวิตจะทำให้เป็นผู้ใหญ่และครอบครัวที่ด้อยคุณธรรมในอนาคต จึงเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางดูแลช่วยเหลือตั้งแต่บัดนี้ มิฉะนั้นจะกลายเป็นปัญหาที่สาหัสเกินแก้ไขในอนาคต

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิทยาศาสตร์ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนชายล้วนที่มักจะมีมากขึ้นชอบในการประดิษฐ์และทดลองทางวิทยาศาสตร์ นำไปสู่การทำโครงงานบูรณาการด้านวิชาการจากสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานจากการทำโครงงานตามความสนใจของตน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดประชุม

ผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนด้านการเรียนของนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดหลักในการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของหน่วยงานศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาเพื่อดูแลช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของโรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครองหรือชุมชน

1.2 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยโรงเรียนเน้นย้ำให้ครูที่ปรึกษามีการส่งต่อข้อมูลของนักเรียนที่เลื่อนชั้นไปยังระดับชั้นถัดไปเพื่อให้ครูที่ปรึกษาในระดับชั้นนั้นมีข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวและพฤติกรรมของนักเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารยังเน้นย้ำให้ครูที่ปรึกษาดำเนินการเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะความเป็นอยู่อันส่งผลถึงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งทางด้านวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมอื่น ๆ เป็นประจำมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวว่า กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียน จะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้จัดบรรยากาศเหมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน มีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่น การปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น ประโยชน์ของกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย รวมถึงการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ในการศึกษาข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มที่มีปัญหาทางพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2546: 11-12) กล่าวว่า แบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม การปรับตัวที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับสภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้น การคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับบุคคลยิ่งขึ้น สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนจำเป็นต้องเก็บเป็นความลับและต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง ไม่ให้นักเรียนรับรู้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ ถึงแม้ว่านักเรียนจะรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนก็ตาม เพื่อป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย นอกจากนี้หากมีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารและต้องให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงผลดีผลเสียของการคัดกรองและการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุม ทั้งด้านพฤติกรรมจิตใจและปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถี

ประชาธิปไตย พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

1.3 ด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับนันทินี เครือจันทร์ (2551: 69) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นวิธีการสำคัญในการช่วยให้ครูทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคนโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งต้องเลือกวิธีการและเครื่องมือหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและสามารถนำไปวางแผนให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะพฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับพนม เกตุมาน (2550) ที่ได้เสนอปัญหาที่ได้พบบ่อยในวัยรุ่น คือ ปัญหาบุคลิกภาพ เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพชัดเจน ทั้งนี้สยใจคอ การคิด การกระทำ จะเป็นรูปแบบที่สม่ำเสมอ ถ้าการเรียนรู้ที่ผ่านมาจะส่งผลให้มีบุคลิกภาพดี แต่ในทางตรงข้าม ถ้ามีปัญหาชีวิตหรือเรียนรู้แบบผิด ๆ ปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้น้อย จะกลายเป็นบุคลิกภาพที่มีปัญหาติดตัวไปตลอด ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ควรดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยครู พ่อแม่และผู้ปกครองจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ใช้ความรุนแรงในส่วน of โรงเรียนต้องดำเนินตามแนวทางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูที่ปรึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ควรจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความตระหนักถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและจัดกิจกรรมจิตอาสา พัฒนาสาธารณประโยชน์เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม อารมณ์ สติปัญญาพร้อมนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 20) กล่าวว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจใส่ใจกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาต้องให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา จึงเป็นงานที่มีคุณค่าในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม

1.4 ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551) กล่าวว่า การวางแผน (Plan) เป็นการวางแผนระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นกระบวนการ แต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและการบันทึกการทำงานเป็นปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลจากบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบ ประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้และเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของระบบย่อยส่งผลถึงคุณภาพรวมของโรงเรียนทั้งระบบ โดยการศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน วิเคราะห์นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สภาพปัญหาและศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดทําระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงบริบทของชุมชน มีการสร้างทีมงานและสร้างความตระหนัก เจตคติที่ดีในการทำงาน กำหนดกลยุทธ์และมาตรฐานการดำเนินงานระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน จัดทำแผนงานปฏิทินปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ ระบบและด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาทั้ง 5 กระบวนการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดนโยบายในการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างชัดเจนและเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธชาติ วงษ์สวรรค์ (2553: 195-206) พบว่า การดำเนินการด้วยความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ ความสำคัญ และความจำเป็นของระบบ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทั้ง นักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ครูผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียน สามารถนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทวิธาภิเศก ในภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากที่สุด ซึ่งการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียนเป็นประจำ เพื่อคัดกรองและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของคำตัน วิชัยกำธร กิตินิส (2555) พบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสร้างความมุ่งมั่นทางคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัญ ศรีบัวนา (2550) พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครมีระดับคุณธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้านและมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับการยึดอุดมคติสากลทุกด้าน ยกเว้นความมีระเบียบวินัยมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับการทำหน้าที่ทางสังคม โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนตัวของนักเรียน สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การปฏิบัติทางศาสนา สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนและการรับรู้สื่อ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านการได้รับคำแนะนำ ปรึกษาและช่วยเหลือด้านการเรียนจากครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชาหรือครูแนะแนวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ระบุว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาและการส่งต่อ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ครูทุกคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร จึงมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดและเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ

2.2 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านกิจกรรมโฮมรูมของครูที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำ ปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมมากที่สุด สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึกที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการกิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น

2.3 ด้านพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนมากที่สุด โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและสร้างความร่วมมือในการดูแลนักเรียน สอดคล้องผลงานวิจัยของศรัณญา อชิตะ (2553) พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมความรุนแรงเกิดจากสาเหตุจากตนเอง ครอบครัวและสังคม สาเหตุด้านตนเอง พบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับผู้ปกครองเป็นประจำมีทัศนคติต่อพฤติกรรมความรุนแรงว่า เป็นพฤติกรรมที่เป็นปกติธรรมดาและการมีพฤติกรรมความรุนแรงทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ประกอบกับนักเรียนเป็นวัยรุ่นมีลักษณะเป็นคนไม่ให้ง่าย อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย สาเหตุด้านครอบครัว พบว่า เกิดจากการมีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ครอบครัวหย่าร้าง บิดาหรือมารดาเสียชีวิตนักเรียนขาดการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ปกครองบรรยากาศในบ้านไม่น่าอยู่อาศัย มีการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของนภเกศน์ นิลธวัช (2551) พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมุ่งสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพอย่างรอบด้านทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีชีวิตที่เป็นสุขตามความคาดหวังของสังคม ปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงาน ได้แก่ ความร่วมมือและความเสียสละของครู การเสริมกำลังใจ ความร่วมมือจากผู้ปกครองและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

ผู้บริหาร

1. วางแนวทางและแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน มีการจัดประชุมครูเพื่อให้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ไม่เน้นเอกสารที่ซ้ำซ้อน อาจจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลและควรมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเพื่อการส่งต่อข้อมูลไปยังครูที่ปรึกษาในระดับชั้นต่อไป

2. จัดการอบรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้านการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนเป็นภารกิจที่จะต้องดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม มีใช้แก้ปัญหาเป็นครั้งคราว นำสื่อเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเฝ้าระวัง ป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนและตรวจสอบอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการส่งต่อนักเรียนและควรแจ้งให้ครูที่ปรึกษาทราบถึงผลการดำเนินงานหลังจากส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานภายนอก มีการสร้างเครือข่ายครู เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายชุมชนและเครือข่ายแกนนำนักเรียนเพื่อทำงานร่วมกัน โดยควรใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการและการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

ครู

1. คัดกรองนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและมีความต้องการพิเศษเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสมและดำเนินการส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2. อบรมปลูกฝังการเคารพผู้อื่น การให้เกียรติผู้อื่น จัดเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม ยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดีและเป็นแบบอย่างที่ดี

3. ส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถทั้งด้านการเรียนและกิจกรรมตามความสนใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเกิดความสัมพันธ์ในหมู่คณะ

4. ประสานงานกับเพื่อนครูและผู้ปกครองในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเอาใจใส่ในนักเรียนที่ขาดความพร้อมหรือมีปัญหาในการเรียนและความประพฤติอย่างจริงจัง

ผู้ปกครอง

1. ไม่บิดเบือนข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาและครูประจำวิชาในการพัฒนานักเรียนเพื่อส่งเสริมและป้องกันปัญหาของนักเรียนทั้งด้านการเรียน คุณธรรมและพฤติกรรม การใช้ความรุนแรงอย่างเหมาะสม

2. เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจ พร้อมทั้งร่วมรับฟังและให้คำแนะนำ ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้านนั้น ผลการวิจัย พบว่า การส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานภายในและภายนอกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านกิจกรรมโฮมรูมโดยครูที่ปรึกษาเป็นหลัก ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

3. จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงยังคงเป็นปัญหาสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางบริหารโครงการและกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการประกันคุณภาพในโรงเรียน*.

กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551ก). *การพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักสูตรผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552ข). *ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กฤตยา บุญวิไล. (2555). การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED)* 7, 248 – 260.

เขตพื้นที่การศึกษาเขต 1, สำนักงาน. (2552). *รายงานการประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและBEST PRACTICES*. กรุงเทพฯ (อัสสัมชัญ).

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

คำตัน วิชัยคำจร กิทธิณส์. (2555). *กลยุทธ์การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต) สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

- จรัญ ศรีบัวนา. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร).
- จิรนนท์ อังกาสี. (2551). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาและคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนศิริราชวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ธงชาติ วงษ์สุวรรณ. (2553). *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร).
- นพเกตุ นิลธวัช. (2551). *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการแก้ปัญหาความก้าวร้าวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสองภาษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร: พหุกรณีศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร).
- นันท์นิ เครือจันทร์. (2551). *การวิเคราะห์บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร).
- พนม เกตุมาน. (2550). *พัฒนาการวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- โรงเรียนทวีธาภิเศก. (2559). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทวีธาภิเศก*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนทวีธาภิเศก.
- ศรัณญา อธิตะ. (2553). *การศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร).
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2556). *แนวทางการดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมความรุนแรง*. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุขภาพจิต, กรม. สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์งานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.